

Kammarrätt, 2023-1883

KAMMARRÄTTEN

DOM

Mål nr 1883-23

I SUNDSVALL

2024-02-02

Sundsvall

KLAGANDE

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnd

MOTPART

[Eleven, född 2015]

Vårdnadshavare:

[Vårdnadshavaren]

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Faluns dom den 31 augusti 2023 i mål nr 1848-23, se bilaga A

SAKEN

Skolskjuts för läsåret 2022/2023

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och fastställer Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnds beslut.

YRKANDEN M.M.

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnd yrkar att dess beslut ska fastställas och anför i huvudsak följande till stöd för sin talan. [Eleven] har beviljats särskild skolskjuts mellan hemmet och hållplats i Kungsgården och med kollektivtrafik resten av vägen till och från skolan. Skolskjutstiderna måste inte anpassas till varje elevs skoltider. Det ligger i sakens natur att det kan innebära lång res- och väntetid för elever med växelvis boende när eleven ska till eller från det hem som ligger längre bort ifrån skolan. Det får anses ingå i det vanliga föräldraansvaret att följa små barn till skolan. Hänsyn ska inte tas till vårdnadshavares arbetsplats, arbetstider eller andra familjeangelägenheter.

[Eleven] anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande till stöd för sin inställning. Restiden blir för lång för ett barn i hennes ålder och risken för komplikationer är stor med tanke på de få avgångar som finns i samband med bytet till och från stadstrafiken. Hon behöver resa tidigt på morgonen på grund av de få avgångarna och klarar inte att äta frukost så tidigt, men när hon väl anländer till skolan har frukostserveringen stängt. Den långa och komplicerade resvägen och situationen med tidig frukost kommer drabba henne och hennes skolgång negativt.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Det överklagade beslutet avser skolskjuts för läsåret 2022/2023, en period som numera har passerat. Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnd får ändå anses ha ett berättigat intresse av att få saken prövad.

Vid bedömningen av rätt till skolskjuts på grund av trafikförhållandena ska vårdnadshavarens tillsynsansvar vägas in (se rättsfallet HFD 2023 ref. 16). Nämnden har i sitt beslut beviljat [eleven] skolskjuts mellan hemmet och hållplats i Kungsgården med taxi och resterande del av sträckan med kollektivtrafik. Med beaktande av [elevens] unga ålder anser kammarrätten att det faller inom ramen för hennes vårdnadshavarens tillsynsansvar att hantera de praktiska svårigheter som följer av bl.a. res- och väntetider samt byten. [Eleven] har därför inte rätt till skolskjuts i form av taxi mellan hållplatsen och skolan. Förvaltningsrättens beslut ska därför ändras och nämndens beslut fastställas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Anders Odmark	Anna Bornelyck	Alexander Löfgren
kammarrättsråd	kammarrättsråd	tf. kammarrättsassessor
ordförande		referent

[Föredragande juristen]

FÖRVALTNINGSRÄTTEN	DOM	Mål nr 1848-23
--------------------	-----	----------------

I FALUN	2023-08-31
---------	------------

Falun

KLAGANDE

[Eleven, född 2015]

Vårdnadshavare:

[Vårdnadshavaren]

MOTPART

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnd

ÖVERKLAGAT BESLUT

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnds beslut den 4 april 2023, dnr VGS-TR-2022-1881

SAKEN

Skolskjuts

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten ändrar Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnds beslut och bestämmer att [eleven] vid växelvis boende hos [vårdnadshavaren] har rätt till särskilt upphandlad skolskjuts från hemmet till skolan.

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnd beslutade den 7 december 2022 att bevilja [eleven] skolskjuts vid växelvis boende för läsåret 2022/23. Enligt beslutet skulle skolskjutsen ske i form av busskort för kollektivtrafik. [Eleven] överklagade beslutet till förvaltningsrätten som konstaterade att nämndens beslut stred mot Sandvikens kommuns eget skolskjutsreglemente, då avståndet mellan hemmet hos [vårdnadshavaren] och hållplatsen överstiger 2 km. Förvaltningsrätten fann därför i dom den 30 mars 2023 (mål nr 5471-22) att [eleven] har rätt till skolskjuts med skolskjutsfordon och överlämnade till nämnden att närmare bestämma hur skolskjutsen skulle utföras.

Genom det nu överklagade beslutet beviljade nämnden på nytt [eleven] skolskjuts för läsåret 2022/23 men med tillägget att skolskjuts sker med särskilt upphandlad skolskjuts i form av taxi mellan samlingsplats vid växelvis boende och busshållplats i Kungsgården för vidare resa med busskort.

[Eleven] yrkar att hon ska beviljas skolskjuts med skolskjutsfordon från hemmet till skolan de veckor hon bor hos [vårdnadshavaren] och anför följande.

Kommunen uppfyller inte kraven på att erbjuda henne en trygg och säker väg till skolan. Om inte skolskjuts med taxi beviljas måste hon åka hemifrån 1,5 timme innan skolan börjar för att hinna i tid, och då har dessutom skolan stängt sin frukostservering. Den erbjudna resvägen innehåller få avgångar och snäva bytestider, vilket innebär en stor risk för komplikationer. Enligt barnkonventionen ska barnets bästa sättas i första rummet vid varje enskilt beslut som rör barn. Kommunen särbehandlar barn med växelvis boende genom att inte erbjuda skolskjuts som ett annat barn i motsvarande område erbjuds.

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnd anser att överklagandet ska avslås och anför följande.

Förvaltningsrätten har överlämnat till nämnden att närmare bestämma hur skolskjutsen ska utföras. Utifrån detta har skolskjuts med upphandlat fordon beviljats mellan hemmet och busshållplatsen. Resan i övrigt följer rättspraxis och kommunens reglemente för vad som gäller för elever vid växelvis boende. Mellan hemmet och hållplats eller samlingsplats åligger föräldraansvar för elev fram till att skolskjuts kommit. Vårdnadshavare har ett långtgående ansvar för elever som inte uppnått en sådan mognad att de klarar att resa själv med kollektivtrafik. Det får alltså anses ingå i det vanliga föräldraansvaret att följa små barn till skolan. Kommunen har inte någon skyldighet att anordna skolskjuts med fullständig anpassning till varje elevs skoltid, vilket kan medföra att väntetid förekommer. Det ligger i sakens natur att elever med växelvis boende kan få lång restid och därmed längre skoldagar.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

- Frågan i målet

I enlighet med förvaltningsrättens dom den 30 mars 2023 i mål nr 5471-22 har nämnden beviljat [eleven] skolskjuts vid växelvis boende hos [vårdnadshavaren]. Frågan gäller nu skolskjutsens utformning och om [eleven] har rätt till skolskjuts i form av taxi mellan hemmet och skolan.

Målet avser skolskjuts för läsåret 2022/23. Även om läsåret numera har passerat anser förvaltningsrätten att [eleven] har ett beaktansvärt intresse av att få frågan prövad. Målet tas därför upp till prövning i sak.

- Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 10 kap. 32 § skollagen (2010:800) har elever i grundskola med offentlig huvudman rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Enligt förarbetena ska rätten till skolskjuts bedömas med utgångspunkt från avståndet mellan elevens hem och skolan. Kommunen har inte någon skyldighet att anordna skolskjuts från bostadsadressen till den plats där utbildningen bedrivs utan det står kommunen fritt att organisera skolskjutsverksamheten på lämpligt sätt - t.ex. genom att elever hänvisas till särskilda uppsamlingsplatser för skolskjuts - dock med beaktande av trafikförhållanden och övriga i lagstiftningen angivna omständigheter (prop. 2009/10:165 s. 741 f.).

I 6 kap. 2 § andra stycket föräldrabalken anges att barnets vårdnadshavare svarar för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter.

- Förvaltningsrättens bedömning

Nämnden har beviljat [eleven] särskilt upphandlad skolskjuts i form av taxi från samlingsplats vid växelvis boende, till och från hållplats i Kungsgården för vidare resa och återresa, med busskort för kollektivtrafik till och från skola. Med hänsyn till hennes ringa ålder anses det ingå i föräldraansvaret att följa med sitt barn till och från skolan. Mot bakgrund av detta bedömer förvaltningsrätten att det råder enighet om att [eleven] är för ung för att åka bussresorna till och från skolan själv. Således ska förvaltningsrätten pröva om det ligger inom föräldraansvaret att följa med [eleven] i kollektivtrafiken eftersom hon med hänsyn till sin ringa ålder inte har uppnått den trafikmognad som krävs för att klara av dessa resor på egen hand.

Förvaltningsrätten konstaterar att nämnden har beviljat [eleven] skolskjuts med skolskjutsfordon till och från samlingsplats vid växelvis boende och att [eleven] sedan ska åka kollektivtrafik till skolan. Nämnden har anfört att det ankommer på vårdnadshavarna att följa med sina små barn till skolan. Nämnden har bl.a. hänvisat till att det enligt en kammarrättsdom åligger vårdnadshavarna ett långtgående ansvar att följa med sitt barn till skolan om det inte uppnått en sådan mognad att det har förutsättningar att åka kollektivtrafik på egen hand.

Hur långt vårdnadshavarnas tillsynsansvar sträcker sig är inte helt klart. I regel gäller att vårdnadshavarnas tillsynsansvar är större ju yngre barnet är men att tillsynsansvaret inte kan ges en så pass avgörande betydelse att det medför att vårdnadshavarna regelmässigt behöver kompensera för trafikförhållandena längs färdvägen till en uppsamlingsplats nära hemmet på ett sätt som gör att rätten till skolskjuts blir illusorisk (se t.ex. Kammarrätten i Göteborgs dom den 17 december 2020 i mål nr 2720-20 och Kammarrätten i Stockholms dom den 23 november 2021 i mål nr 4321-21). Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet HFD 2023 ref. 16 uttalat att vid den individuella prövningen av rätten till skolskjuts på grund av trafikförhållanden bör, utöver de faktiska trafikförhållandena på vägsträckan mellan en elevs hem och skola respektive uppsamlingsplats, även vårdnadshavarens tillsynsansvar vägas in. I målet var fråga om två elever på sex respektive åtta år med ca 1,8 km från hemmet till uppsamlingsplatsen.

Det har ansetts inbegripas i vårdnadshavarens tillsynsansvar att följa med sina två barn till skolan när det innefattat att åka tunnelbana en viss sträcka inklusive byte (se Kammarrätten i Stockholms dom den 8 mars 2019 i mål nr 7987-18). Det har dock ansetts att det inte faller inom normalt föräldraansvar att resa i 40 minuter enkel väg med kollektivt färdmedel, för att därigenom kompensera för barnets bristande trafikmognad (se Kammarrätten i Göteborgs dom den 12 juli 2022 i mål nr 1948-22).

Av den tidtabell som nämnden gett in framgår att resan hem från skolan skulle påbörjas vid skolans slut kl. 13.15 med ankomst till hållplats Kungsgården kl. 14.10. Detta skulle innebära att vårdnadshavare behöver avsätta 55 minuter för att följa med [eleven] hem från skolan till hållplats nära hemmet för att hon sedan ska åka särskilt upphandlat fordon från hållplatsen till hemmet. Med beaktande av detta och med hänsyn till omständigheterna i övrigt bedömer förvaltningsrätten att det inte kan anses ligga inom vårdnadshavarnas tillsynsansvar att följa med [eleven] i kollektivtrafiken i syfte att kompensera för hennes bristande trafikmognad. Nämndens beslut ska således ändras på så sätt att skolskjuts med särskilt upphandlat fordon från hemmet till skolan beviljas de veckor hon bor hos [vårdnadshavaren].

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (FR-03).

Jack Hillerström-Forsyth

rådman

(skiljaktig)

I avgörandet har även tre nämndemän deltagit.

Målet har föredragits av [föredragande juristen].

—

SKILJAKTIG MENING

Rådmannen Jack Hillerström-Forsyth är skiljaktig och anför följande.

[Eleven] är numera beviljad skolskjuts i enlighet med Sandvikens kommuns skolskjutsreglemente. Hon är dock endast sju år gammal och kan därför antas ha ett förhållandevis omfattande behov av tillsyn. Frågan blir därmed om tillsynsbehovet medför en rätt till särskilt upphandlad skolskjuts, i detta fall taxi, mellan hemmet och skolan.

Högsta förvaltningsdomstolen har nyligen uttalat att vårdnadshavarens tillsynsansvar måste vägas in vid den individuella prövningen av rätten till skolskjuts på grund av trafikförhållandena. Domstolen fann att färden mellan hemmet och en uppsamlingsplats för vidare färd med kollektivtrafik för två barn, åtta respektive sex år, föll inom ramen för vårdnadshavarnas tillsynsansvar och att trafikförhållandena därför inte kunde anses utgöra skäl för att bevilja anpassad skolskjuts (HFD 2023 ref. 16 punkterna 16 och 17). Högsta förvaltningsdomstolen har även tidigare uttalat sig om barns tillsynsbehov i samband med skolskjuts. Domstolen fann att de då tillämpliga bestämmelserna, vilka i allt väsentligt motsvaras av dagens regelverk, inte gav tillräckligt stöd för att utsträcka kommunens kostnadsansvar beträffande utbildning och skolskjuts till att omfatta tillsyn som uteslutande berodde på väntetider till följd av hur skolskjutsen var organiserad (RÅ 1995 ref. 12).

Kommunen har en betydande frihet att organisera skolskjutsen på ett lämpligt sätt. Någon skyldighet att anordna skolskjuts i form av taxi mellan hemmet och skolan finns inte. Inte heller har kommunen något ansvar att tillhandahålla kostnadsfri tillsyn vid väntetider som uppstår till följd av byten mellan olika färdmedel och inom kollektivtrafiken. Ett sådant tillsynsansvar får i stället, med beaktande av [elevens] unga ålder, anses ankomma på hennes vårdnadshavare.

Jag anser därför att överklagandet ska avslås. Överröstad i denna del är jag i övrigt ense med majoriteten.